

Hak-al

december 2021 - jaargang 47 - nummer 4

- ***Groentje gaat de uitdaging aan***
- ***Grasmus of graspieper***
- ***Focus op ...***

Het Oortdeel

Louis van Oort

Lvanoort@planet.nl

Grijswitte toplaag

De Hak-al is alweer enige tijd gezegend met de rubriek 'De focus op'. Hierin laat Frans Waroux zijn onnavolgbare licht schijnen op een werkgroep of werkgroep lid van de NVWC. Enkele weken geleden was de redactie de Sjaak en kwam Frans ons aan de tand voelen. U zult echter nog een kwartaaltje moeten wachten voordat u het resultaat van die gedenkwaardige bijeenkomst kunt lezen, om zo eindelijk eens te zien wie er toch achter dit in het oog springende tijdschrift zitten. Eerst is namelijk een markant werkgroep lid aan de beurt, te weten Eirik Kersten. Een echte jonge hond en topvogelaar in de dop, als 'ie het al niet is. Oftewel 'De focus op' is deze keer een echte generatieclash: een interview door een van de oudste NVWC'ers met een van de jongste leden.

Dat lijkt natuurlijk heel mooi, zo'n spectrum van actieve tieners tot 80-plussers binnen je club. De eerlijkheid gebiedt echter te zeggen dat de gemiddelde leeftijd van de écht actieve leden naar coronarisicosferen begint te neigen. Het feit dat een jonge hond als Eirik bijna met gejuich wordt binnengehaald, zegt genoeg.

Ik ga hier niet opnieuw pleiten voor een offensief om de jeugd binnen te halen. Dat zie je op alle vlakken in de samenleving en leidt nogal eens tot bijna zwakzinnige pogingen om hip te doen. Al is hip natuurlijk geen woord dat iemand die geboren is na de eeuwwisseling in zijn, haar of hen mond zal nemen. Wat ik wél wil zeggen is dat die ouwe knarren binnen onze club erg lang actief blijven en dat we daar blij mee mogen zijn. Frans is bijvoorbeeld niet alleen emeritus reporter van de Hak-al maar doet nog 971 andere maatschappelijk relevante vrijwilligersdingen. Net als die andere veteranen van de tuin-nestkast-archieffbrigade. De NVWC mag zich in de handjes knijpen met deze strijders.

Onder deze grijswitte NVWC-toplaag bevindt zich een echelon oudere jongeren, globaal tussen de 35/40 en 65/70 jaar. Dit mogen we misschien wel het actieve hart van de club noemen, gezien de vele tellingen die deze leden uitvoeren, excursies die

ze leiden, lobbywerk dat ze verrichten en rapporten/artikelen die ze produceren. Ga je echter nog dieper de demografische berg in, beginnen de echt actieve leden stukken zeldzamer te worden. Ze zijn er wel hoor, maar meestal zijn het eenlingen die uit enthousiasme maar ook armoede aanhaken bij de ouderen. Nu kan dat ook prima, want juist die oudere leden ontvangen jonkies bijna altijd met open armen. Soms blijven ze dan ook hangen en stromen ze door, vaker verdwijnen ze echter uit beeld, omdat ze bijvoorbeeld elders gaan studeren of werken. En dat terwijl de NVWC juist in de beginjaren (medio jaren '70 tot diep in de jaren '80) een club was waar tieners en prille twintigers graag lid van waren. Een deel daarvan (ik noem een Kars Veling, Berry Lucas en Paul van Veen) zijn al die tijd blijven hangen en maken al jaren deel uit van het actieve hart.

Maar toch, maar toch... kwiek of niet, de vergrijzing zal toch een keer gaan leiden tot een afname in de activiteiten. Hoeveel sommigen ook blijven doen. Daarnaast zou het er bijvoorbeeld toe kunnen leiden dat sprinkhaanzangers 'uitsterven' in onze regio, domweg omdat op een gegeven moment niemand hun hoge, ijle zang meer kan horen.

Nu kan ik uit eigen ervaring zeggen dat dát nog wel even duurt, maar het moet niet zo zijn dat de NVWC uiteindelijk verwordt tot een NVHC (Natuurclub Verzorgingshuis Culemborg). En misschien is dat niet eens zozeer een kwestie van de jeugd interesseren maar eerder van activeren. Vrijwel alle kinderen zijn immers op jonge leeftijd geïnteresseerd in vogeltjes, kikkers en kikkervisjes. We raken ze alleen kwijt aan veel interessantere zaken als games. Dus beste 35-minners, doe als Eirik en ruil wekelijks een paar uurtjes van je kostbare Fortnite-, Call of Duty- of Candy Crush-tijd in voor natuurtijd. Stukken gezonder voor je longen en ook arbo-technisch een boost voor je lijf. Hopelijk krijgen we zo voldoende groene wortels om de grijswitte top te blijven vieden en kan de NVWC weer een halve eeuw vooruit. 🐦

Voorplaat, Torenvalk, 28-07-2020, Holten, Overijssel.
Eirik Kersten

5

6

8

10

12

15

18

22

In dit nummer

2	Het Oordeel: <i>Grijswitte toplaag</i>	16	De film <i>Wolf</i> van Cees van Kampen
4	Van het bestuur	18	Hak-al Waterspecial 2022
5	Culemborg aan zee?	20	Bij de poot – <i>Wintergasten uit de poolcirkel</i>
6	Groentje ontgroent – <i>en gaat de uitdaging aan</i>	22	Met de jeugd schepnetten in de Zump
8	Aha op die manier!	23	Colofon
10	Waar komt die naam vandaan?
<i>De grasmus en de graspieper</i>	24	Expositie illustraties Hak-al
12	De focus op: <i>Eirik Kersten</i>		
14	Vliegenval in de Baarsemwaard		
15	Fraai duizendguldenkruid		

Wintertijd

door Kars Veling

Het is november als ik dit schrijf. Als ik 's morgens naar mijn werk rijd, is het donker en als ik terugkom ook. Het is wintertijd. Maar ook in de winter is er van alles te beleven in de natuur rond Culemborg.

Als het straks even echt koud wordt, zien we weer de nonnetjes, brilduikers en grote zaagbekken op de Lek en wie weet wilde zwanen. En als het even heeft gevoren komen ook de kleine wintervlinders tevoorschijn. Als je dan op een avond met je zaklamp door de Zump of de Plantage loopt, kun je de mannetjes als vlaggetjes tegen een boom zien zitten, wachten op het vleugelloze vrouwtje. Er is nog genoeg te genieten hier.

“Actie, actie, actie”

En nu ik dit schrijf, is men in Glasgow op de klimaattop druk met praten over klimaatverandering. Iedereen lijkt ervan overtuigd dat er nu echt iets moet gebeuren. Onze premier zei het zo: “Actie, actie, actie.” Mooie woorden te over van alle wereldleiders. Maar het gaat natuurlijk vooral om wat er gedaan wordt! Klimaatverandering is een echte dreiging, zowel voor de natuur als voor de mensen. En

wij zijn hier in ons stinkend rijke Nederland natuurlijk veel minder kwetsbaar dan de meeste mensen die in armere landen wonen. En dat terwijl juist wij, de zogenaamd welvarende landen, de allergrootste bijdrage leveren aan de uitstoot van CO₂ en dus de hoofddader zijn.

Verwend

Wij kunnen hier ook het meeste doen tegen klimaatverandering, maar we zijn vreselijk verwend allemaal en geven niet graag al onze pretjes en privileges op. “Een vliegvakantie per jaar moet toch wel kunnen?” “We mogen toch wel genieten of mag dat ook al niet meer?” En als we lekker rijden op de snelweg dan gaan we toch net even 120 of 130 kilometer per uur. “Dat is gewoon lekker en zeur toch niet steeds over dat klimaat.”

Als we wat willen doen tegen klimaatverandering zal iedereen mee moeten werken. Dat kan al in kleine dingen, maar ook echt grote veranderingen zijn nodig. Hopelijk wordt een deel van die woorden in Glasgow ook omgezet in daden. En hopelijk doen we allemaal mee. Voor de natuur nu en in de toekomst en voor een leefbare aarde, nu en in de toekomst. 🐦

Culemborg aan zee?

door Paul van Veen

Nee, dit wordt geen verhaal over klimaatveranderingen en dat we daar als mens debet aan zijn. Maar dit gaat over een juveniele jan-van-gent die op 26 september langs de telpost Redichemse Waard vloog.

Jan-van-genten zijn pure zeevogels. De soort broedt in Europa vooral in Schotland en IJsland maar ook langs de Franse kust en in Noorwegen. Het overgrote deel, zo'n 70%, broedt in Groot-Brittannië. Wil je in Nederland jan-van-genten zien, dan maak je aan de kust in de nazomer – herfst (augustus tot en met november) de grootste kans. In het binnenland wordt de soort veel minder frequent gezien. In tabel 1 zijn de aantallen waarnemingen in de niet-kustprovincies vanaf 1975 weergegeven. Hierbij is geen onderscheid gemaakt of de waarneming wel of niet is gevalideerd. Dus in 46 jaar zijn er slechts 68 waarnemingen gemeld en 19 daarvan betroffen vogels die dood of verzwakt zijn gevonden.

Vier waarnemingen

In het werkgebied van de NVWC zijn mij vier waarnemingen bekend. Op 11 september 1984 is er nabij Zoelmond een subadult gevonden die uiteindelijk in een asiel is overleden. Ergens in de jaren tachtig is er door Tom Kompier in het voorjaar bij de Rivierkruising een jan-van-gent gezien tijdens een trektelling. Exacte datum staat helaas slechts in een notitieboekje. Op 6 oktober 2013 is een juveniel exemplaar boven de Goilberdingerwaard gezien. En de vierde waarneming is gedaan op 26 september 2021 in de Redichemse Waard.

Op meer plekken

Op 26 september is op meer plekken in het binnenland een juveniele vogel gezien: nabij Amsterdam, bij Culemborg en in de Blauwe kamer (Rhenen). Later die week is op twee plekken een juveniele vogel aan de grond gevonden, respectievelijk verzwakt en dood: in Voorthuizen (29-9) en Renkum (1-10).

Uit een globale analyse van de waarnemingen in het binnenland blijkt dat ongeveer 30% van de waarnemingen een dood of verzwakt exemplaar betreft. De soort wordt in het binnenland vaak gezien na een zware storm. Echter op 25 en 26 september was daar geen sprake van. Hoe de vogels in het binnenland verzeild zijn geraakt, blijft gissen. Hebben ze de verkeerde afslag genomen bij de Waddeneilanden en zijn ze vervolgens op het IJsselmeer gekomen? Hoe het ook zij, de waarneming leverde mij een iet wat versnelde hartslag op.

Tabel 1: Overzicht binnenlandwaarnemingen vanaf 1975. Foto's: Juveniele jan-van-gent boven de Redichemse Waard 26-09-2021.

provincie	aantal	dood of verzwakt
Drenthe	3	2
Overijssel	5	2
Gelderland	22	7
Noord-Brabant	14	2
Limburg	3	1
Flevoland	12	3
Utrecht	9	2
totaal	68	19

Groentje ontgroent

door Nelly Hofman
fotografie Inge de Haas

en gaat de

Zomaar een zondagochtend op een krib langs de Lek. Dé telpostkrib in de Goilbedingerwaard. Het was niet de beste ochtend om te tellen, want er vloog bijna niks. Wel stond er aan de overkant een kleine zilverreiger die zich even liet bestuderen. Maar ik was vooral in goed gezelschap en dat is minstens zo belangrijk.

Ik kan me twee gesprekken herinneren, eentje over Falsterbo en eentje over de film *The Big Year*. Ik had natuurlijk al wel gehoord van Falsterbo in Zweden. Dat is een van de hotspots tijdens het trekseizoen. Er zijn mannen binnen de groep die daar geweest zijn, dus ik laat me daar graag over vertellen.

Stuiter, stuiter

Bij thuiskomst vertelde ik enthousiast dat ik er heel graag eens naar toe zou gaan. Mijn lief begon te grijzen ... Tja, en als ik eenmaal weet dat ze iets probeert te verbergen, dan lukt het haar niet meer. Volgens de burgerlijke stand sta ik daar komend voorjaar 40 jaar ingeschreven. Lief besloot dat dit een uitstekende aanleiding is om me te verrassen met een lang weekend Falsterbo. Wwhhaaa!!! Stuiter, stuiter. Geeft niks hoor, dat ze het al moest verklappen. Nu is de voorpret groter. En het geeft mij de kans om me in te lezen. Er staat al een tijd een prachtig boek over de vogeltrek in de kast.

Feel good film

Het tweede gesprek daar op de krib ging over de film. Een aantal mannen in Amerika gaan de strijd met elkaar aan. Zoveel mogelijk vogelsoorten in één jaar. Het fenomeen is intussen wel een beetje bekend, evenals het feit dat vogelaars van lijstjes houden. Diezelfde avond gingen we ervoor zitten. Wat een heerlijke feel good film! Maar dat was het niet alleen. Ik had enorme drang om zelf ook een big year te gaan houden. Geen wereldwijde, zoals Arjan Dwarshuis dat bijvoorbeeld deed. Gewoon in eigen land een jaar lang vogelen en zien hoe ver ik kom. Ik? Hoe ver wij komen! Want toen ik het uitsprak, sloot lief zich bij me aan. Ze is overal voor te porren. Zo ook voor een jaar lang samen vogelen!

Op 1 oktober ging ons jaar van start! Het weekend naar Ameland stond al gepland (ja inderdaad, alweer Ameland!), maar we hadden nu wel een extra doel. Namelijk niet zomaar vogelen, maar zoveel mogelijk vogels spotten. Lief kijkt, zoekt en telt mee. Maar ze doet nog iets veel beters. Ze oefent namelijk haar fotografieskills. En dat levert dit soort leuke plaatjes op!

Raddes boszanger

Er kwam een tip vanuit Culemborg: "Nelly, er wordt net een Raddes boszanger ontdekt op Ameland." Het bericht kwam binnen vlak voor de lunch met mijn schoonouders. Ik ben opgeveerd, mijn stoel knalde achterover tegen het glas van de serre, met een prachtige ster tot gevolg, en ik fietste snoeihard naar de plaats van de waarneming toe ...

Dat deed ik natuurlijk niet. We hadden gewoon een gezellige lunch in een mooi strandpaviljoen. Daarna stapten we weer op de fiets en sloegen we met zijn tweetjes af richting Nes. Daar in het Nesser bos zou de boszanger moeten zitten. We navigeerden naar de gemelde coördinaten en vonden ... geen Raddes.

Ik moest daar denken aan een vogelvriend die heel veel op gehoor vogelt. Hij hoort veel meer dan hij ziet en herkent ze werkelijk allemaal. Maar daar bij Nes leek ik op hem. Ik hoorde alle vogels die floten. Namelijk de koolmees. Verder was het akelig stil. Alsof alle vogels onder de indruk waren van het hoge bezoek uit het oosten. Ik wilde maar wat graag onder de indruk van hem zijn. Helaas liet hij zich niet horen of zien. En dan zijn we toch ook weer gewoon amateurvogelaars.

Amelandse meeuwen

Prachtige buizerd

Steenloper

uitdaging aan

Hier zit de Raddes, zie je hem?

Vogelen aan het Groene strand

Aha, op die manier!

Het verhaal achter de foto

door *Netty Bonouvrie*

Jarenlang beperkte het fotograferen zich voor mij tot het maken van vakantiefoto's en kiekjes van de kinderen, verjaardagsfeestjes en andere bijzondere gebeurtenissen. Dat veranderde pas toen ik voor mijn werk naar Azië ging reizen. Gewapend met een simpele camera legde ik vooral religieuze gebouwen, beelden, altaren en uitingen van religiositeit vast. En mocht ik een keer een voor mij bijzondere plant of vogel tegenkomen, dan probeerde ik ook daar een fatsoenlijke - lees scherpe en met een enigszins acceptabele compositie - foto van te maken.

Tot ik in 2010 een reis naar zuidelijk Afrika maakte. Ik verheugde me op de landschappen, vegetatie en dieren daar en wilde dat natuurlijk ook vastleggen voor mezelf. Een goede gelegenheid dus om een nieuwe camera te kopen, in mijn geval een digitale met ingebouwde telelens, want veel bagage kon er niet mee in de rugzak. En gesleep met lenzen, laat staan een statief, zag ik al helemaal niet zitten. De keuze was gevallen op een Nikon Coolpix P100, een camera

die toen als een 'geavanceerd tussenmodel camera met opmerkelijk bereik' werd omschreven. Het resultaat waren foto's waar ik best blij van werd, en dat smaakte naar meer.

Dus bij volgende reizen ging de camera standaard mee en probeerde ik ook steeds vaker dieren en planten goed in beeld te brengen. Overigens met heel wisselend resultaat, want tot op heden heb ik nooit de tijd genomen om me te verdiepen in zaken als diafragma en sluitertijd. Andere interesses waar ik mijn beperkte tijd liever mee wil verdoen winnen het nu nog, maar wie weet verandert dat ooit.

Planten

Als ik hier het veld in ga, neem ik standaard een verrekijker en mijn mobiel mee, en niet mijn Nikon camera. De laatste jaren ben ik me gaan verdiepen in planten. Momenteel fotografeer ik dan ook vooral de voor mij minder bekende planten, met mijn Iphone 5 SE. Determineren in het veld kost me vaak nog te veel tijd en meenemen is ook niet altijd een optie. Met goede foto's van de verschillende onderdelen kan ik een plant dan thuis met de 'Heukels' determineren en als dat niet lukt, ze invoeren in Obsidentify.

Steenrode heidelibel, Culemborg (linkerpagina)
Rietorchis met sint jansvlinder, Buren
Groenstaartglansspreeuw, Botswana
Kaapse klipdas, Zuid-Afrika

Extra uitdaging

Kortom, ik probeer op vakanties met mijn Nikon planten en dieren in beeld te brengen, maar in de directe omgeving heb ik de camera zelden bij me. Behalve als ik echt iets wil fotograferen en daar de tijd voor neem. En dan het liefst vogels, vlinders en andere insecten, want die bieden een extra uitdaging. Zoals die libel die vrijwel dagelijks onze tuin kwam bezoeken maar telkens wegvloog. Of een van de vele bonte zandogon achter het huis. En zeker ook de blauwborsten die ik enkele malen op minder dan 5 meter afstand heb staan bewonderen in de Everdingerwaard, met verrekijker maar zonder camera ... En de keer dát ik met camera op pad was en er één zag, zat hij ver weg hoog in een boom. Wel herkenbaar in beeld, maar zeker geen goede foto. Misschien toch maar wel altijd de camera meenemen.

Details: Nikon Coolpix P100, NIKKOR lens met 26x zoom, f/2.8-5; digitale zoom: tot 4x 🐛

Hoe gewoner hoe lastiger: de grasmus en de graspieper

door Ellen Geleedst, fotografie Paul van Veen

Of je nu veel van vogels weet of weinig, een paar soorten kan iedereen herkennen. Een ooievaar of een ekster, een roodborstje of een merel; dat zijn toch zo ongeveer wel de eenvoudigst te herkennen vogels, wanneer je ze ziet. Op geluid is de koekoek onmiskenbaar. Dan zitten we toch in de kleuterschoolfase van het vogels herkennen.

Zelf ben ik inmiddels zeg maar tot groep drie of vier gevorderd. Ik kan al lezen en schrijven, maar het moet niet te ingewikkeld worden. Alleen heb ik in vergelijking tot veel andere mensen in dit stadium het geluk een partner te hebben die vreselijk veel van vogels weet.

Partner

In de meivakantie zijn we steevast twee weken op een plek met veel vogels, zoals het Lauwersmeergebied of Texel. Dan loopt en fietst er twee weken iemand naast me die me telkens weer helpt. Ik: "Was dit nu de bosrietzanger?" Paul: "Nee, er zitten ook smakkende geluidjes tussen, dus dit is weer een ...". Ik: "O ja, een spotvogel." En dan, na verloop van een aantal dagen weet ik de gangbare dingen weer. Dan zit ik zeg maar even in de hoogste groepen van de basisschool. Maar als de broedtijd weer voorbij is, dan is deze kennis al gauw weer hopeloos weggezaakt. Op een enkele opleving na. "Ik hoorde vandaag een zwartkopje, kan dat nog in deze tijd van het jaar?" Waarop mijn partner dan antwoordt dat hij er die week ook al diversen had. Het helpt echt, zo'n kenner in je directe omgeving. Ik kan het iedereen aanraden (maar die van mij is dus al bezet!).

Grasmus, graszanger en graspieper

Een van de soorten die ik na twee vakantieweken in april of mei weer weet, is de grasmus. Alleen kan ik de Nederlandse naam gewoon niet onthouden. Altijd en eeuwig verwissel ik de grasmus, graspieper en graszanger. Een ervaren vogelaar zal nu zijn wenkbrauwen optrekken en zeggen dat je je *daarin* toch niet kunt vergissen. De graszanger zou massaal bekijks trekken als die opeens in de Baarsenwaard zou zitten. De graspieper is een echte pieper om te zien en de grasmus is toch juist een karakteristiek beest. Ja, nu ik het boek voor me heb liggen, weet ik al die dingen ook weer. Maar die namen! Het is allemaal gras. Ik associeer dat allemaal met kleine bruine nietszeggende vogels.

Maar goed, ik zei al dat het met het boek erbij best meevalt. Want: de graszanger kunnen we schrappen. Zolang je niet in 6VWO zit op vogelgebied, hoef je je daar niet druk over te maken. Een zeldzame dwaalgast en een enkel broedgeval in Zeeuws Vlaanderen. Die duikt echt niet opeens op bij Culemborg.

De graspieper is echt een pieper, in de zin van een gestreept beestje. Het onderscheiden van de ene of de andere pieper, dat is wel weer een hele toer. Maar zeggen of iets wel of geen pieper is, dat niveau heb ik inmiddels bereikt (en dat is dus voor iedereen bereikbaar!). Het helpt dat hij ook "piep – piep – piep" roept. Maar hij doet dat helaas wel vrij bescheiden. Misschien doe ik hem tekort als ik hem een beetje nietszeggend noem, maar persoonlijk vind ik zowel zijn uiterlijk, als zijn gedrag als zijn geluid wel passen binnen die kwalificatie.

Blijft over de grasmus. Kijk, dat vind ik wel echt een karakteristieke vogel. Alleen die naam ...

Common whitethroat

De grasmus, en dan zeker het mannetje, is een leuk eigenwijs beest om te zien. Hoewel grijs, beige en bruin de overheersende kleuren zijn, heeft hij wel iets sprekends. En niet te vergeten: hij heeft een prachtig wit keeltje. Mijn partner heeft het opgegeven om mij de al die grasnamen uit elkaar te leren houden. Meestal heeft hij het over de 'Whitethroat'. En dan weet ik dus wat hij bedoelt. De Engelsen hebben het karakteristieke van de vogel beter in een naam weten te vangen dan wij: *Common whitethroat*.

Natuurlijk is de naam grasmus ook wel te verklaren. Hoewel geen familie van de mus, heeft hij er qua tekening wel een beetje iets van weg. Maar het doet hem wel tekort, vind ik. En hij zit graag in struikgewas, daar waar het afgewisseld wordt met grasland. Geen probleem dus.

De wetenschappelijke naam is *Sylvia communis* en dat laat zich vertalen met 'algemene bosvogel'. Bosvogel? Ja, dat staat in de boeken. Dat vind ik dan wel weer behoorlijk tegenstrijdig. Hij zit niet zuiver in grasland, wat de graspieper (dat gestreepte beestje dus) wel graag doet. Het is meer het half open landschap. Maar dat is dus echt geen bos ...

Spectaculaire grasmussen

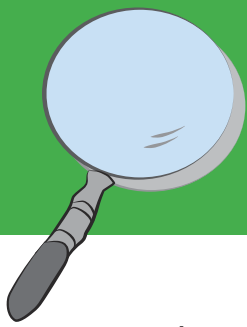
Naast deze grasmus zijn er ook nog twee meer exotische familieleden die ik nog even kort wil noemen. Legendarisch in ons gezin zijn de zoektochten naar de sperwergrasmus. Als we de 'gewone' grasmus al karakteristiek vinden, dan geldt dat in nog veel grotere mate voor de sperwergrasmus. Dat is echt een juweeltje! Een klein vogeltje dat zich helemaal vermomd heeft tot roofvogel. Vele jaren, vakantie na vakantie, zijn we er naar op zoek. Weer een muggenrijk drassig pad in, ergens in de binnenlanden van Oost-Duitsland, want daar is hij wel eens gezien ... Weer niet. De meivakantie is te vroeg, de zomervakantie te laat. Nog nooit is het ons gelukt. Paul teert nog altijd op een extreem korte waarneming op Texel, zeker 30 jaar geleden. Onder barre omstandigheden zag hij het beestje een struikje uitkomen en binnen twee seconden weer verdwijnen. Ik vrees dat we komend broedseizoen weer op zoek gaan ...

Dan de Provençalse grasmus. Ooit zagen Paul en ik hem in de Provence, in een koude meivakantie tussen de bloeiende maquis-struiken. Maar in Nederland laat het beestje zich hoogstzelden zien. De laatste jaren wel wat vaker, maar al met al een handje vol waarnemingen voor heel Nederland. En die spetter heeft Paul op de laatste dag van oktober opeens voor zijn lens gehad. Hij zat op Texel (Paul, niet de vogel) en is vandaar naar de boot geracet om in Noord-Holland bij de Hondsbossche Zeewering deze te kunnen fotograferen. Zeg nou zelf, is het geen plaatje?

Waarschijnlijk zijn deze specialiteiten voor de meeste basisschool-vogelaars te hoog gegrepen. Maar ik wens iedereen toch in het broedseizoen volgend jaar, gewoon in onze uiterwaarden, een succesvolle zoektocht naar de Whitethroat. Of voor wie een beter geheugen voor namen heeft dan ik: succes met de grasmus!

Boven grasmus
Inzet Provençalse grasmus
Hiernaast graspieper

De focus op ... Eirik Kersten

door Frans Waroux, fotografie Eirik Kersten

De tip kreeg ik van Paul van Veen. "Goh Frans, wanneer je nog eens een onderwerp zoekt om de focus op te richten, denk dan eens aan Eirik Kersten. Eirik Kersten???"
Ja, Eirik Kersten. Een jonge gast die ik heb ontmoet op de cursusavond waarop ik het onderdeel 'roofvogels' zou gaan behandelen."

*Eirik met zijn idolen Camilla Dreef en Arjan Dwarshuis.
Lauwersmeer, 21-07-2021*

*Rechterpagina:
Tureluur, 25-06-2020, Lauwersmeer
Zwartbuikwaterspreeuw
Boerenwaluw, 24-06-2020,
Alde Feanen
Bruinkeelortolaan, 30-04-2015, Lesbos
Dwergooruil, 25-04-2015, Lesbos*

Ik heb daarop geprobeerd een afspraak met hem te maken. Een afspraak die enigszins stroef tot stand kwam. Maar uiteindelijk resulteerde in een leuke kennismaking bij mij thuis en waar het tenslotte om ging: een goed gesprek met de nu 17-jarige Eirik.

Natuurlijk dacht ik direct aan de artikelenreeks van Ellen van Geleedst 'Waar komt die naam vandaan?' want de naam Eirik kom je tenslotte niet elke dag tegen. De reden is simpel. Zijn moeder vindt Noors een mooie taal en heeft er 1 jaar gewoond.

Van Ede naar Culemborg

Toen Eirik 7 was, verhuisde hij, na de scheiding van zijn ouders, met zijn moeder vanuit Ede naar Culemborg. En Eirik wist ook al heel vroeg dat de vogels in zijn leven een heel belangrijke rol zouden gaan innemen. Als 8-jarige, op een wandeling samen met zijn vader in de buurt van Ede, zag hij vrij dichtbij voor het eerst de grote bonte specht met dat mooie rode dakje op zijn kop. En het was deze waarneming en een uitleg van zijn vader, zelf een ornitholoog die er graag alleen of met zijn zoon op uit gaat, dat zijn belangstelling voor dit onderdeel van de natuur was gewekt. Vanaf dat moment ging hij vaker met zijn vader speciale uitstapjes maken gericht op het ontdekken van andere soorten vogels.

Hij kwam pas in 2019 op het spoor van de NVWC. In de Culemborgse Courant stond de melding dat er een vogelcursus zou worden gegeven. En het was daar dat hij onder meer Paul van Veen heeft ontmoet. En later nog veel meer autoriteiten op vogelgebied binnen de NVWC. Wij noemen: Han Sloots, Arjan Brenkman, Bas Engels, Daniël Beuker, Gerrit Jan Klop, Louis van Oort, Leo van der Kooij, enz. Niet de minsten en een uitstekend gezelschap om je kennis op vogelgebied naar een hoger peil te tillen.

Van je hobby je beroep maken

Eirik volgt op dit moment een MBO-opleiding dierenarts-assistent/para-veterinaire richting. Een opleiding die door Covid-19 het afgelopen studiejaar vrijwel uitsluitend op online-basis kon worden gevolgd. Zijn voorkeur gaat daarbij uit naar gezelschapsdieren. In dat kader liep hij tien weken stage in een dierenwinkel in Ede in de buurt waar zijn vader woont.

Maar het liefst zou hij iets willen gaan doen waarbij hij veel in het buitengebied actief kan zijn. Bij voorbeeld inventarisaties voor milieudoelinden of iets dergelijks. Zeg maar 'Van je hobby je beroep maken'. Daarom heeft hij de cursus 'In het veld' gevolgd gedurende tien weken. Elke week behandelt een specialist een bepaald onderdeel van de natuur, zoals amfibieën, korstmossen, vogels, zoogdieren, insecten, etc.

Vogelfoto's

In de vogeltijd staat hij elke ochtend om 6 uur op en gaat op stap gewapend met telescoop en zijn Nikon fototoestel. Want fotograferen is naast het vogelen ook zijn hobby en dan natuurlijk vooral het maken van vogelfoto's.

Eirik is nu al een volwaardig lid van de Vogelwerkgroep van de NVWC. Zit in twee appgroepen, namelijk Culemborg Bird Alert en die van de Vogelwerkgroep. Op die laatste komen veel mooie foto's en vogelweetjes uit het gebied langs. Daarnaast houdt hij met enkele mensen een kleine competitie. Hoeveel soorten vogels zie je in je eigen tuin, zowel aanwezig of overvliegend waargenomen. Zijn topper tot nu toe: de boomvalk. Ja, onze Eirik gaat de goede kant op, heeft inmiddels met Martin Poot in mei 2021 zijn eerste Big Day afgewerkt en zal ongetwijfeld uitgroeien tot een echte topper. We houden hem in de gaten.

Mechanische vliegenval in de Baarsemwaard

VLIEGENVAL

Idee van: Arjen Kool, melkveehouder Hel-en Boelcop

Biologische melkveehouders ontwikkelen een mechanische vliegenval, proberen daarmee het gebruik van insecticiden uit te bannen en communiceren er over naar collega-veehouders.

DE VLIEGENVAL

Het gebruik van deze chemische vliegenmiddelen kan worden beperkt. Zo eten vliegenuizen en boerenzwaluwen, die van origine op agrarische bedrijven horen, duizenden insecten gedurende een dag of nacht. Hun leefomgeving kan worden verbeterd door 'natuurlijke' en kunstmatige verblijfsplaatsen en (biologische) beplanting. Melkveehouders Gert-Jan en Arjen Kool in Hel- en Boelcop kwamen een vliegenval voor rundvee op het spoor. Deze val wordt onder meer in Australië gebruikt. De koeien lopen als het ware een sluis in, en lopen tussen harige borstelstrips door. Deze borstels zorgen ervoor dat de vliegen opvliegen. Zij vliegen naar boven waar het licht is. Via kleine spleetjes/gaatjes worden ze afgevangen, waarna ze doodgaan door de warmte en via de zijkant van de val naar beneden vallen.

door Annette van Berkel en Kars Veling

We werden als Natuur- en Vogelwacht benaderd door de boeren die hun koeien in de Baarsemwaard hebben lopen. Melkveehouders Gert-Jan en Arjen Kool zijn biologische boeren en proberen dus zo min mogelijk gifstoffen te gebruiken.

Al vroeg in de zomer zitten er vliegen op de koeien. Een te groot aantal geeft overlast aan de dieren, vormt een risico op ziekte en verhindert de hygiënische winning van melk. In de gangbare én biologische rundveehouderij mogen vliegen bestreden worden met chemische vliegenmiddelen op de koe. Dit zijn middelen met werkzame stoffen als ivermectine, avermectine, DEET, etc. Van deze stoffen is bekend dat ze persistent zijn en relatief lang in het milieu blijven. De stof wordt door de koe uitgescheiden en komt terecht in de weidemest. Vliegenuizen en boerenzwaluwen, die van origine op agrarische bedrijven horen, eten duizenden insecten gedurende een dag of nacht. Als deze insecten gifstoffen bij zich dragen, kan dat ook negatieve effecten hebben voor die predatoren en hun jongen. Bovendien komt een deel van de werkzame stoffen in bodem en water terecht.

Australië

Dus wordt er door Gert-Jan en Arjen gezocht naar een milieuvriendelijke oplossing. Ze kwamen op het spoor van een vliegenval. Deze val wordt onder meer in Australië gebruikt. De koeien lopen als het ware een sluis in, en lopen tussen harige borstelstrips door. Deze borstels zorgen ervoor dat de vliegen opvliegen. Zij vliegen naar boven waar het licht is. Via kleine spleetjes/gaatjes worden ze afgevangen, waarna ze doodgaan door de warmte en via de zijkant van de val naar beneden vallen. Hierbij worden dus geen giftige stoffen gebruikt.

Ze zullen deze val gaan testen in de Baarsemwaard en wij willen regelmatig gaan kijken of er niet ongewenste bijvangsten zijn. We verwachten dat niet omdat er niet veel andere insecten op de koeien zullen zitten en de val werkt echt voor de dieren die met de koeien mee de sluis in lopen. We houden jullie zeker op de hoogte. En als je dus de val ziet staan in de Baarsemwaard, dan weet je waar die voor bedoeld is. 🐦

Fraai duizendguldenkruid

door Theo de Jong

Voor 2021 had de plantenwerkgroep onder andere het inventariseren van de stedelijke bebouwing, zeg maar het harde substraat, op het programma staan. Hiertoe hoorde ook de inventarisatie van het industrieterrein. Op 8 mei nam ik een aantal leden van de plantenwerkgroep mee naar het oude Wang-gebouw aan de Costerweg. Niemand kende de naam Wang nog. Toch was Wang eind vorige eeuw marktleider op het gebied van minicomputers en tekstverwerking. In de hoogtijdagen, midden jaren tachtig, werkten er 33.000 mensen bij het Amerikaanse bedrijf. Het hoofdkantoor in Europa stond in Culemborg, inderdaad aan de Costerweg en er werkten ruim 150 mensen. Bij mij was Wang vooral bekend van grandioze eindejaarvuurwerk. Eind 1992 ging het bedrijf failliet. En vanaf dat moment stond het Wang-gebouw leeg.

De parkeerplaatsen aan de zuid- en oostkant van het gebouw werden langzamerhand weer door de natuur heroverd. Eerst door lage plantjes als straatjesgras en gewoon vetmuur maar later ook door hoge kruiden als Canadese guldenroede en gewone berenklaauw en zelfs door berken en populieren. De waterafvoer is gebrekkig, het lijkt erop dat de riolering niet zo best meer is, bij veel regen ontstaan dan plassen op de laaggelegen delen waar vochtminnende planten dan weer van profiteren. Behalve talrijke algemeen voorkomende soorten komen er ook minder algemene soorten voor zoals glad breukkruid, plat beemdgras en moerasbeemdgras. Andere leuke soorten zijn onder andere gifsla, zomerfijnstraal en kransmuur.

Ieniemienie plantje

Op 23 juli bezocht ik het terrein samen met Jaap Tonkes voor de tweede keer. Toen we terugliepen viel mijn oog op een klein plantje met een roze bloempje. Bij nadere beschouwing bleek het te gaan om een ieniemienie plantje fraai duizendguldenkruid (*Centaureum pulchellum*). Bij nog beter kijken, bleek dat er 10-duizenden van die kleine plantjes tussen de klinkers groeiden. Een wonderlijk gezicht. Fraai duizendguldenkruid wordt maar een centimeter of 15 hoog maar blijft meestal veel lager. Het overwintert, in tegenstelling tot echt duizendguldenkruid en strandduizendguldenkruid, niet als rozet maar bloeit na kieming meteen. Het is dus een éénjarig plantje. De plant bloeit met donkerroze kleine bloempjes waarvan de kroonbuis aan de top is ingesnoerd en duidelijk langer is dan de kelk met de ingesloten vrucht. Beide andere duizendguldenkruiden hebben geen ingesnoerde verlengde kroonbuis.

Betonklinkers

Fraai duizendguldenkruid is een pionier van open plekken op natte tot vochtige, soms brakke zandige en kleiige kalkrijke bodems. Ook groeit ze op vochtige verdichte kleiige en zandige bodems. De

vindplaatsen hebben gemeen dat ze (tenminste tijdelijk) vochtig en (matig) voedselarm zijn.

De vindplaats op het Wangterrein wijkt af van de hierboven beschreven standplaatsen. De soort groeit hier tussen betonklinkers, iets wat ik in de literatuur niet kon terugvinden. De betonklinkers liggen op zand waardoor de standplaats vast voedselarm is. Het zand is mogelijk kalkrijk geweest. De vochtcomponent wordt ingevuld door het incidenteel stagnerende regenwater. Al met al een bijzondere vindplaats van een bijzonder plantje. Landelijk komt fraai duizendguldenkruid best veel langs de kust voor, met name op de Zeeuwse en Zuid-Hollandse eilanden, de Waddeneilanden en het Lauwersmeergebied. In het binnenland zijn veel minder vindplaatsen, slechts in Twente, het oostelijk rivierengebied en Zuid-Limburg zijn concentraties te vinden.

Bekijken we de regionale verspreiding (tussen Lek en Waal) in het NDFF-bestand van de laatste 10 jaar dan zien we 177 waarnemingen met drie concentraties van vindplaatsen: de Put van Buren, een buitendijks grasland bij Gellicum en vooral de Everdingerwaard. De verspreiding in de laatste drie jaar (66 waarnemingen) en het laatste jaar (8 waarnemingen) laten op dezelfde plaatsen concentraties zien. Deze vindplaatsen zijn dus zeer bestendig. De verspreiding in ons werkgebied beperkt zich tot de Put van Buren en een waarneming aan de voet van de Beusichemsedijk bij de Pikse bogaard en natuurlijk het Wangterrein. Daar werden al op 1 oktober 2016 10.000-den plantjes gezien evenals op 14 juli 2018. Ook toen werden 10.000 plantjes ingevoerd. De vondst van 10.000-den plantjes in 2021 staat dus niet op zichzelf maar is een logisch gevolg van de vondsten in de voorgaande jaren. Ik ben benieuwd hoelang deze fraaie soort hier nog stand houdt. 🐦

Van Armenschool tot Fransche School

Filmpremière: Wolf

door Ruud Post

Geschiedenis

In een tijd dat er nog geen leerplicht bestond, besloot de gemeente Culemborg dat kinderen de gelegenheid moesten hebben om naar school te gaan. Goed voor de toekomst van de stad. In 1846 werd daartoe de armenschool opgericht. Het gebouw kreeg daarbij nog een functie: vloedlokaal. In een vloedlokaal zaten de mensen veilig als het water van de Lek de stad overstroomde. Je ziet het veel in een land als Nederland waar bescherming nodig is tegen het hoog water. Zoals dijken, dammen of hooggelegen delen (terpen). Het voedsel ging op vloedzolders of er waren vloedschuren waar het vee veilig kon staan.

In 1855 is het vloedlokaal één keer gebruikt. Toen stond het water zo hoog stond dat heel Culemborg blank stond, hebben de mensen er gebruik van kunnen maken.

Toen de armenschool eind van de negentiende eeuw uit het gebouw vertrok, was het nog een aantal jaren een Fransche school. Een school voor de gegoede kinderen, die er Franse les kregen. Het zijn deze Franse lessen waar het huidige theater zijn naam aan te danken heeft.

Theater de Fransche School is trots en nog jarig ook! De Fransche School viert haar 40ste verjaardag. Sinds de oprichting op 1 oktober 1981 kan Culemborg zich weer gelukkig prijzen met een eigen theater. Een fijne plek voor inspiratie, ontmoetingen en gesprekken. Hoezo, vraag je jezelf af, prijst Culemborg zich wéér gelukkig? Culemborg heeft namelijk eerder een schouwburgzaal gehad, namelijk Luxor van Van Gelder. Deze was gevestigd aan de Herenstraat ook wel bekend als de Bak.

Het gebouw aan de Havendijk is in de functie van theater al twee keer eerder verbouwd. De eerste keer in 1981 werd het gebouw van garage tot theater omgetoverd.

Zoals sommigen onder ons zich nog kunnen herinneren, was – in de periode hieraan vooraf - de firma Streef er als busbedrijf gehuisvest. De bussen werden groter zodat uiteindelijk de bocht naar de garage nog maar nauwelijks kon worden gemaakt. Het busbedrijf verhuisde naar het industrieterrein aan de Anthonie van Diemenstraat. De tweede verbouwing had een meer noodgedwongen reden. Vijf jaar na de ingebruikname brak er een brand uit. Met het verzekeringsgeld werd een nieuw theater opgebouwd. In maart 1989 werd het theater geopend met een feestelijk programma dat een hele week duurde.

De eerste speler van het nieuwe theater werd Harry Jekkers. De eerste film: 'De Aanslag', naar het boek van Harry Mulisch.

Wolf

Theater de Fransche School wordt in de functie van stadsbioscoop onverminderd voortgezet. Menige filmpremière is inmiddels aan het Culemborgse publiek vertoond.

Juist met het vertonen van films ontstond er een nieuwe relatie. Namelijk die met ons, de Natuur- en Vogelwacht Culemborg. Het startte allemaal op 31 januari 2018. Het theater wilde graag weten of de NVWC interesse had in het vertonen van onlangs verschenen (natuur)films. Het bleek het startschot van een fijne relatie.

Op 14 april werd met redelijk succes de eerste film 'Wild' in de nieuwe samenwerking vertoond. In datzelfde jaar volgde 'Wilde Stad' en 'WAD' elkaar snel op. 'Strabrechtse Heide' werd vertoond in 2019. In 2020 volgde 'The Last Male On Earth', 'Life on our Planet' en 'De vogelwachter'. Het coronavirus maakte dat er pas op de plaats gemaakt moest worden. In 2022 wordt de samenwerking weer voortgezet. Op stapel staat de film 'Wolf'. De film gaat op 3 februari in première in de Nederlandse bioscopen en wordt binnenkort verwacht in Culemborg. Hou www.theaterdefranscheschool.nl/ in de gaten voor de vertoningsdatum in Culemborg.

Of het theater de huidige huisvesting aan de Havendijk kan blijven behouden is, nog maar de vraag. Arbo en de gemeentelijke bezuinigen maken, al jaren, het voortbestaan van het theater moeilijk. Het zou echt te betreuren zijn wanneer het neoclassicistische pand de bestemming als theater zou verliezen. Ook omdat dit pand zo'n bewogen geschiedenis heeft.

Wil jij iets bijzonders meemaken?

Wil jij de Fransche School feliciteren met haar 40-ste verjaardag, word dan een hartsvriend van het theater. Geef een klein cadeau voor hun verjaardag. Leuk voordeel: hartsvrienden krijgen € 2,50 korting op filmtickets.

Bezoek www.theaterdefranscheschool.nl/hartsvrienden.

Bronnen:

- Borggreve, Jaap, *De Fransche School*, In: *Culemborgse voetnoot 36, De Fransche School, 2007*
- Glasbergen, Pieter, *De soap rond Rijksmonument De Fransche School*, In: *Culemborgse voetnoot 72, blz 38 - 41, Culemborg verjongt zijn hart, deel 1, 2021*
- Omroep Gelderland, *programma, Uit, Architectuur met Pieter, Fransche School Culemborg, 2017*

Foto boven: toegangsdeuren, vloedlokaal
Onder: Theater de Fransche School

Bijdragen gevraagd voor het

door *Berry Lucas*

Culemborg heeft als stad aan de Lek een lange geschiedenis met het water. 'Cule' verwijst niet toevallig naar een 'kuil', oftewel een plas water die is ontstaan bij een dijkdoorbraak.

In onze lokale geschiedenis ging het regelmatig mis met het water, getuige de vloedstenen met jaartallen die bij de Binnenpoort zijn ingemetseld. En in 1995, met de evacuatie die bij velen in de herinnering staat gegrift, was het letterlijk op het randje. Natuur en landschap tussen Lek en Linge zijn sterk gevormd door het water en de manier waarop er door de eeuwen mee omgegaan is.

De Nieuwe Hollandse Waterlinie met zijn forten en grachten is zelfs zo uniek dat het tot werelderfgoed is benoemd. De rivierdijken houden van oudsher het hoogwater tegen, wat als bijkomend voordeel heeft dat we kunnen genieten van de vogelrijke natte natuur van de uiterwaarden. Grote delen van de Betuwe, de komkleigronden, waren eeuwenlang slecht te ontwateren en moerassig. Tegenwoordig kunnen we dat veel beter en worden ze intensief agrarisch gebruikt. Gelukkig kunnen we de oude natuurwaarden van de drassige komgrond nog herbeleven in de Regulieren.

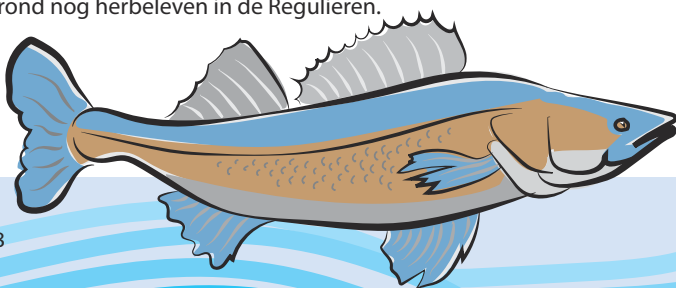
Zorgvuldig omgaan met water

Klimaatverandering zorgt tegenwoordig voor weerextremen zoals wateroverlast en droogte, waardoor we gedwongen worden anders met water om te gaan. Water moet de ruimte krijgen bij hevige regenval en bij hoge rivierafvoeren. Het mooie is dat dat samen met natuurontwikkeling kan, zoals in de uiterwaarden en door bredere watergangen met natuurvriendelijke oevers te graven. De ecologie van wateren kan hierdoor sterk verbeteren mits ook de waterkwaliteit wordt aangepakt. Overigens ook in de stad en zelfs in de eigen tuin is zorgvuldig omgaan met water een must, en dat biedt volop kansen voor het aan water gebonden leven.

Natuur

In Hak-al nummer 3 die in september 2022 verschijnt, willen we ingaan op de natuuraspecten van het veelzijdige thema water. Daarvoor vragen we om bijdragen in de vorm van artikelen, belevenissen, natuurfoto's, gedichtjes etc. Het kan gaan om van alles, als het maar met water van doen heeft in het NVWC-gebied zoals watervogels, vissen, libellen, waterkevers, bevers en waterplanten, kikkers in de eigen tuinvijver, natuurvriendelijke oevers, de Culemborgse grachten, natuur van de Linge of de Lek, enzovoort enzovoort. Dus zoek nog eens in je telgegevens, laat je creativiteit de vrije loop of zoek een mooie waternatuurfoto in je fotoarchief.

Meld je bijdrage voor de Water-special vast aan bij Gabriëlle van Appeldoorn: gabriellevanappeldoorn@ziggo.nl

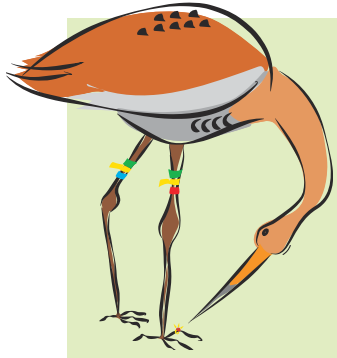
• **Waterspecial 2022**

Hak-al themanummer water

*Rietgors in de uiterwaarden bij Everdingen. Harry Velders
Kleine vuurvliender en veldboeket. Gijs Briene
Bergeenden. Paul van Veen
Minnende bevers bij Fort Werk aan het Spoel. Gijs Briene
Zonsopgang Baarsemwaard – Everdingerwaard. Jonathan
Vandevoorde
Kikker tussen waterplanten. Sandra Aardema
Opspattend water (pagina 3). Bart Naus*

• **Waterspecial 2022** • **Waterspecial 2022**

Bij de poot

Wintergasten uit de poolcirkel

door Mario Huizinga

Bij het aflezen van ringen is het altijd weer spannend: waar komt deze vogel vandaan? In mijn hoofd zijn er dan verschillende 'prijzen' te verdienen, zoals: eerste keer dat de ring is afgelezen, een vogel die al lang geleden is geringd (zoals de 20-jarige kolgans NJU die ik vorige week zag) of een vogel die van ver komt. Zo hoop ik in het winterhalfjaar op ganzen die binnen de poolcirkel broeden en ook daar zijn geringd.

Brandgans N95

Tijdens hoogwater zijn de uiterwaarden van de Lek niet alleen erg mooi, maar bieden ze ook een extra goede gelegenheid om ganzen af te lezen die van hun normale pleisterplaats zijn verdreven. In februari 2021 zag ik een brandgans met zwarte halsband N95 bij Ravenstein. Halsbanden worden pas sinds kort gebruikt voor brandgansen. Voorheen kregen ze alleen kleurringen om de poten, maar die zijn in hoog gras en op het water niet af te lezen.

N95 is in augustus 2019 als volwassen vrouw gevangen en geringd op Kolgoejev, een Russisch eiland binnen de poolcirkel. N95 is na het ringen alleen afgelezen in Nederland: op Terschelling, Schiermonnikoog en in de uiterwaarden van Ravenswaaij.

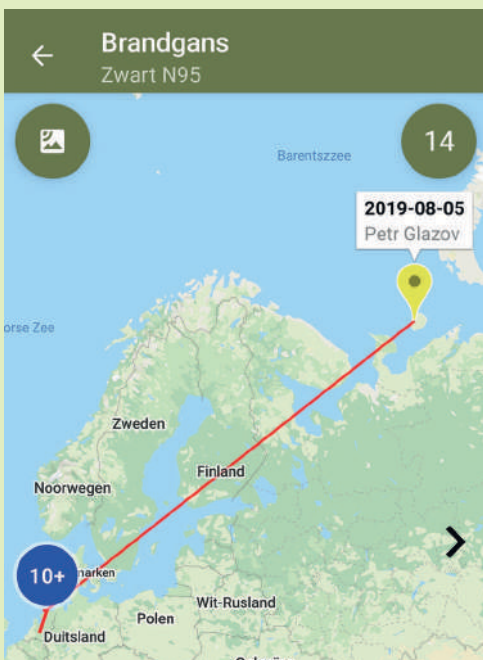
Op Kolgoejev wordt al decennialang onderzoek gedaan naar de vele duizenden paren brandgansen, kolgansen en rotgansen die daar broeden. Kijktip voor een bijzondere reportage (10 minuten): zoek 'Kolguev expedition 2019' op YouTube.

Kolgans U04

Kolgans U04 is net als N95 als volwassen vrouw geringd op Kolgoejev, in augustus 2016. U04 is in vijf winters totaal 40 keer afgelezen in Nederland, Duitsland, Polen en Estland. Waarnemingen in Polen en nog oostelijker worden alleen gedurende de voorjaars- of najaarstrek gedaan. Ik zag haar in januari 2021 in het Rijswijkseveld, in een koude periode, toen er regelmatig meer dan 2000 kolgansen verbleven. Dat was ook gelijk de enige keer dat ze in het NVWC-werkgebied is gezien.

Kolgans N13

N13 is in oktober 2013 als volwassen man in Nederland geringd bij Eemnes. Later die winter zag ik hem, samen met zijn partner N19 bij Culemborg. N13 heeft vaste gewoontes: hij arriveert altijd met de eerste groepen kolgansen in onze omgeving, en trekt altijd als een van de laatste weer weg in maart. N13 is al 258 keer (!!) afgelezen. Daarvan zo'n 30 keer in het NVWC-werkgebied en meer dan 200 keer in het gebied tussen Schalkwijk en de Lek. Vorig jaar was hij hier nog met maar liefst vijf jongen. Dit jaar heeft N13 zich voor het eerst sinds 2013 niet in oktober gemeld. Ik mis hem nu al, hopelijk komt hij nog 🦆

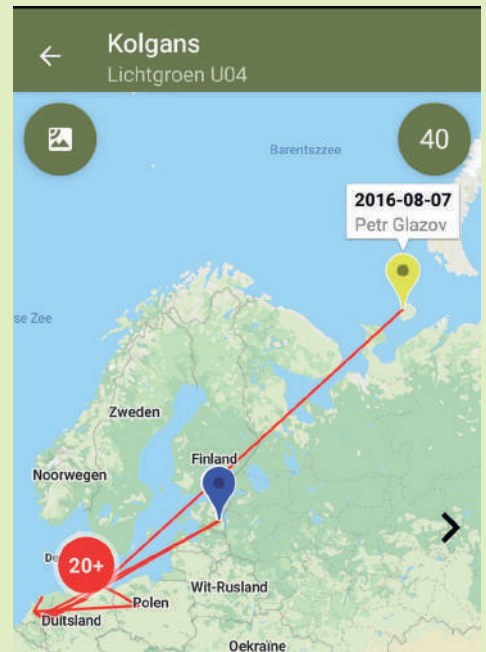
Brandgans N95

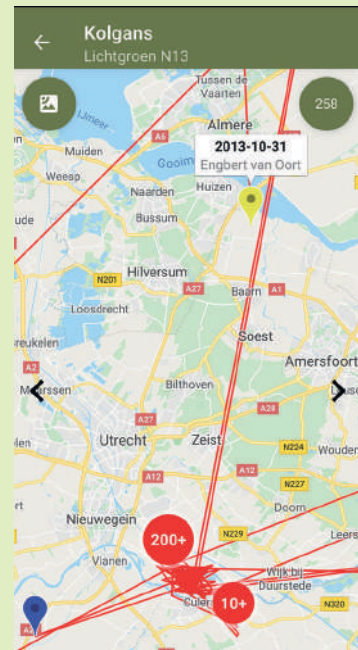
Hoogwater bij Ravenswaaij

Kolgans U04

Kolgans N13

Met de jeugd schepnetten in de Zump

door *Winy Verdouw*
fotografie *Cees van Appeldoorn en Winy Verdouw*

Op een prachtige zaterdag begin september zijn we met de jeugd naar de Zump gegaan om te schepnetten. Het gekke was dat het zo stil was in de Zump.

Ik was een beetje bang voor dikke lagen kroost op de slootjes. Maar het water was mooi helder. En je kon er ook goed bijkomen. Al snel vulden de bakken zich vooral met visjes. Driedoornige en tiendoornige stekelbaarsjes. Echt heel veel.

Opeens werd er een grote zwarte waterkever gevangen met een zilveren buik. Dat was dus de zwarte spinnende watertor. Een mooie vondst. Ook ving de kinderen opmerkelijk grote kikkervissen. Grote poten en toch nog een flinke staart. Dat worden dus groene kikkers.

Het was dus weer anders dan in het voorjaar. We vingden toen salamanders. Die waren nu alweer op de kant gekropen en onder boomstammetjes gaan zitten. Om straks te overwinteren. Ten slotte kwam er nog iemand van de Culemborgse Courant. Hij maakte een mooie foto van de kinderen. 📷

COLOFON

Hak-al is een uitgave van de Natuur- en Vogelwacht Culemborg en wordt gratis onder haar leden verspreid.

NATUUR- EN VOGELWACHT CULEMBORG (NVWC)

Steenovenslaan 20
4101 AM Culemborg
Triodosbank: NL53TRIO 0781 404 312
KvK Tiel : 40156764
e-mail : post@nvwc.nl
website: www.nvwc.nl
www.facebook.com/nvwculemborg
NVWC op Twitter: @NVWCulemborg

ANBI

(Algemeen Nut Beogende Instelling)
De NVWC is een ANBI-instelling:
een gift aan de NVWC is aftrekbaar van het belastbaar inkomen.

REDACTIE

Hoofdredacteur: Louis van Oort
Gabrielle van Appeldoorn
Berry Lucas
Vormgeving: Eric van Grieken

DRUK

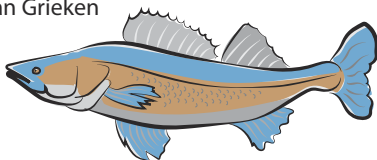
BladNL
Oplage: 375 exemplaren

VRAGEN OVER BEZORGING

Johan de Kruif 0345 – 515 767
Distributie:
Ans van den Berg, Yme Jan en Jaaike Bosma,
Jan Dirk Buizer en Mirjam Melman,
Carolien Duivenvoorde, Jannus Geleedst,
Marga Gerards, Jurgen Geven, Gerdit Greve,
Gijsje van Ingen, Caroline van der Laan,
Yvonne Jakobs-Lommers,
Jandirk Kievit, Leo van de Kooij,
Annemarie Roelink, Wim en Carla Rubers,
Winy Verdouw, Marja ten Voorde,
Harry van de Warenburg, Frans Waroux

ILLUSTRATIES

Eric van Grieken

Overname van artikelen, tabellen en schema's is alleen toegestaan met de volgende bronvermelding. "Bron: Hak-al 04-2021, Natuur- en Vogelwacht Culemborg." Overname van foto's of illustraties is zonder toestemming van de fotograaf of illustrator niet toegestaan. De redactie behoudt zich het recht voor aangeleverde artikelen in te korten, aan te passen, niet te plaatsen en aangeleverde afbeeldingen niet op te nemen.

www.nvwc.nl

ADRESSEN EN INFO

BESTUUR

Contact opnemen met bestuur kan door te mailen naar bestuur@nvwc.nl of te bellen.

Kars Veling (voorzitter)

0345 – 531 689

Martin Heerschop (secretaris)

0345 – 520 380

Johan de Kruif (penningmeester)

0345 – 515 767

José Borsboom

0344 – 693 810

Gijsje van Ingen

nvwc.vaningen@gmail.com

Theo de Jong

0345 – 519 946

Ruud Post

0345 – 501 929

VERTROUWENSPERSONEN

Kees van de Vate

c.vd.vate@hetnet.nl

0345 – 535 257

Carolien Duivenvoorde

carolienduivenvoorde@pscd.nl

0345 – 505 423

INSECTENWERKGROEP

Karin Verspui

0345 – 574 123

insectencoer@nvwc.nl

JEUGDGROEP

Winy Verdouw

06 – 40 80 52 08

Maartje van der Ploeg

06 – 10 75 98 66

jeugdcoer@nvwc.nl

KNOTWERKGROEP

Harry van de Warenburg

0345 – 514 358

knotcoer@nvwc.nl

LEZINGEN EN CURSUSSEN

Annette van Berkel

0345 – 531 689

lezingcoer@nvwc.nl

NESTKASTWERKGROEP

Cees van Appeldoorn

Gerrit van Utrecht

post@nvwc.nl

PLANTENWERKGROEP

vacature

plantencoer@nvwc.nl

TUIN- EN KLUSWERKGROEP

Frans Waroux

0345 – 515 393

kluscoer@nvwc.nl

VOGELWERKGROEP

Gerrit-Jan Klop

06 – 51 14 86 42

vogelcoer@nvwc.nl

ZOOGDIERENWERKGROEP

Jurgen Geven

0345 – 533 756

zoogdierencoer@nvwc.nl

VRAGEN OVER INSECTEN

Annette van Berkel

0345 – 531 689

lezingcoer@nvwc.nl

Ewoud van de Ploeg

Agrius_convulvuli@hotmail.com

Maartje van der Ploeg

peetmaartje@hotmail.com

Alleen al voor die vier schitterende Hak-als per jaar zou je lid worden!

Ontdekken, beschermen, genieten!

Leden van de Natuur- en Vogelwacht Culemborg zijn graag met de natuur bezig. Al die enthousiaste leden zorgen voor gezelligheid en een goede samenwerking, voor het goede doel en zeker voor een inspirerende vereniging.

Wij zijn allemaal vrijwilligers en organiseren activiteiten die openstaan voor iedereen, dus ook voor niet-leden. Lezingen, excursies of natuurwandelingen bijvoorbeeld. Op onze website staan de jaarkalenders voor de senioren en voor de jeugd. Behalve de activiteiten op de twee kalenders, organiseren de werkgroepen ook diverse eigen activiteiten.

Lid of donateur worden?

Download het aanmeldingsformulier op onze website: www.nvwc.nl, vul in, onderteken, scan en verzend het formulier digitaal naar ledenadmin@nvwc.nl.

Wat krijg je voor je lidmaatschap?

Vier keer per jaar het schitterende verenigingsblad de Hak-al. Aankondigingen van alle activiteiten via de maandelijkse e-mailnieuwsbrief Tsjiepl! Mogelijkheid om deel te nemen aan alle activiteiten. Lid worden van een of meer werkgroepen. Stemrechten, je kunt dus meebeslissen over het beleid van de NVWC.

Expositie
Eric van Grieken

Illustraties voor Hak-al, tijdschrift van
Natuur- en Vogelwacht Culemborg

Opening door
Louis van Oort,
hoofdredacteur
Hak-al; zaterdag
18 december 2021
om 15:00 uur.

Pop-up expositie boekhandel Tomey
18 – 24 december 2021, 11:00 – 17:00 uur
Markt 36, Culemborg
Organisatie Roos & Tomey / zondag gesloten

Let op:
De coronaregels zijn
van toepassing.
Kijk op de website van
deroosvanculemborg
of het evenement
doorgaat.

Agenda NVWC

In de Tsjiepl en op de website wordt de actuele stand van zaken over de activiteiten bijgehouden.

Deadline inleveren kopij Hak-al 2022 – 1: 3 februari 2022

www.nvwc.nl